

Sanfranciské dáme. Mám smutnou zkušebnost.

Jednoho večera řekl jsem o galantní úklonou mladé americké dáme, své ochotné a trpělivé průvodkyně po San Franciscu:

"Myslím, že Kipling měl pravdu o tom, co napsal o dámách San Franciscu."

"Co napsal?"

"Že jsou význačně krásné."

"Vy lichoťníku!"

"A napsal ještě něco."

"A co?"

"Že mají znamenitý vkus."

"Vy umíte lichoťit!"

"A že se dovedou nádherně oblékat."

Tu jsem se zarazil.

"Bohužel, ...?"

"Bohužel, ...?" řekl jsem s nejneuvěřitelnějším pohledem, kterého vůbec jsem schopen, dívaje se do ženských očí.

"Nu, tak, ...?" ptala se ne-trpělivě moje přítelkyně.

"Je to, myslím, na jednatřicáté straně jeho 'American Notes', . . . tam si to přečtete," řekl jsem.

"Já se v citování nevyznám."

"Rekněte tedy jen smysl toho, — pokušitelii!"

"Obávám se, že se vám to bude zdát spíše nesmyslem," řekl jsem jak možno nejvážněji. "Napsal, že jsou ušlechtilých, krásných tvarů, . . . že jejich vkusné toiletty, jež možno vidět o deváté večerní na Kearney Street, stojí dojístí veliké peníze, . . . ale akcent jejich americké angličtiny je nemá ceny ani padesáti centů —"

Té změny v oněch modrých očích!

"Nasty thing," vykla moje přítelkyně s ostrým akcentem, jenž pro pana Kiplinga neměl tentokrát ceny ani půl centu; a roz-tomile se začervenala, ba jen ho-fela . . . Kipling podle všeho je zdravým kořením lidem ze San Franciscu. Ač však to slovíčko, jež v okamžitém vzplanutí hněvem splynulo s přítelkyně se rta, platilo jen a jen Kiplingovi, stále mi připadalo, jakoby aspoň jedna jeho písnička klepla i mne. I zařekl jsem se, že do smrti již nebudu citovat americké dáme Kiplinga; konečně, je to dnes už ne-moderní vůbec něčeho citovat.

San Francisco mělo odjakživa štěstí na pomluvače; hned první bílí lidé, kteří přišli do končin, kde nyní se rozkládá, nevěděli ni-čeho moudřejšího, než říci pak doma o té "uové zemi", co věděli nejhoršího.

O jedenačtyřicet let dříve, než první anglické slovo bylo vysloveno na Plymouth Rock, v nynějším New England, promluvilo se anglicky na pacifickém pobřeží nedaleko nynějšího San Franciscu; ba dokonce dříve, než Novou Anglii byly nazvány východní stá-ty nynější Úsony, totéž jméno, jen v malé obměně, dáno bylo Cali-foronii, — dano Sirem Francisem Drakeem a brzo zapomenuto Anglii. . . .

"Větrnými, mlhavými, nesnesitelně chladnými," nazval ty končiny kaplan výpravu a autor díla "The World Encompassed", vypravoval o reptání mužstva na tamní počasí a vůbec nešetřil ani dost málo černé barvy v popisu "Nového Albionu" . . . .

Bylo to v červnu a červenci roku 1579, kdy Sir Francis Drake křižoval jen asi deset mil před Zlatou Bránou, pro mlhy jí ne-spattiv, a co přistál několik mil severně od ní. . . . . Kdyby ho byla náhoda přinesla k Zlaté Bráně v lednu, jako mne, byl by asi soudil jinak o "nesnesitelně chladných" těch končinách, a — San Francisco Bay býval by asi objeven o dvě staletí dříve, — a dnes by Californie byla možná již "historickou" zemí. . . . . Ale také dost možná, že vrátiv se domů a vykládaje o kve-toucích loukách a zelených stro-

mech pod lednovým sluncem, Sir Drake byl by se potkal s nedově-roou právě tak, jako se s ní potká ještě dnes Californian mnohde v zemích, kde v lednu sněží a mrzne, vykládaje lidem, že v Cali-foronii v té době zrají oranže, vše se zelená, a od květu ke květu že poletují kolibfci i motýli —

III.

San Francisco, Cal., leden, 1906.

Mým čtenářům je bezpochyby zcela neznámo, že jsem byl druhdy na cestě stát se rozhodující auto-ritou v otázkách čínského vystě-hovalectví, ba dokonce, že moje literární počátky jsou úzce spoje-ny s historií Čínské Město v San Franciscu. Můj přítel, jenž mne onehdy vedl za dne po Čínském Městě, také o tom nevěděl, . . . ani průvodce, jenž se nám vnutil kteréhosi večera, netušil ve mně nevědeckým lidem neuznaného odborníka v čnských záležitostech, — nikdo, nikdo v čn-ských ulicích nemohl se domyslit, jaké vzácné návštěvy se dostalo Čínskému Městu. Ba i já sám jsem na to dočista zapomněl; a když jsem se před chvílí pouhou náhodou vzpomatoval, jak před lety, patnáctiletý hoch, smolil jsem článěk "O čnském vystě-hovalectví," na neštěstí přišel jsem k tomu poznání, že vlastně z těch bohatých vědomostí, sebraných tehdy z kde které knihy, na dnešek nezůstala mi ani špetka. Snad je to vinou mnohých těch dojmů a zkušeností, jež přibýly mi od orů šťastné doby, kdy do "Svatvečera", teď již po lita patřícího k nebožtíkům, psal jsem své nesmírně hluboké úvahy o Burech, Karolínách, Číňanech a Mariánách, ... snad je toho pří-činou, že to bylo tak pracně sehná-vo ze všech možných pramenů — nevím. Jen tolik vím, že se nepamatuju ani na to nejnepa-trnější z onoho svého několika-kanpitoloého článku, — jednoho z prvních "literárních pokusů", pod jejichž tituly viděl jsem tištěno "svoje" jméno, tehdy ještě jiné, — ale za to tím hlouběji a nesmá- telněji že mám v paměť vepsány tehdejší sny o dalekém světě, sošné nad chlapeckými těmi větami, naž oněmi vyčtenými rozumy — — Snil jsem i nad "Čnským vystěhovalečstvím", v China-Town v San Franciscu, . . . a zatím, co z němčiny i die Kořenského jsem sestavoval jeho popis, moje po-drážděná fantazie kreslila si plí-tmělé, úzké uličky s bizarními domky po stranách, jejich fanta-stické stříšky div že se nedotýkají přes cestu nad hlavami tajemných postav, šerem se mihajících; viděl jsem se tehdy v temných, dusných, podzemních doupatech, kde po koutech válejí se v dímtách oběti opia, i v hernách, před ni-miž copatí synové Nebeské Říše stojí na hřídce a spatřivše pode-zřelý stín, poplašeným, ostrým za-písknutím dávají výstražné zneme-ní, jež ve chvílce uzavře vchody ke všem těm pelschům zpusťlosti a vášni. . . .

Noční procházka čínskou čtvrtí v Saint Louise byla mi loni do-brým poučením o povaze i pomě-rech Číňanů ve Spojených Státech, — díky vysvětlivkám zkušeného detektiva, bez něhož nebyl bych se dostal nikam, — a byla mi i částečně jako splněním mých chla-pekých snů, ačkoli z divoké ro-mantiky onoho snění nebylo v ní skutečněno ani co by na mali-loucké, celkem nevinné vzrušení čtenářovo stačilo. China Town v San Franciscu přes svoji rozlohu a povětrnost, přes svoje divadla a chrámy, nepřineslo mi ani tolik zajímavých a besprostředních do-kladů o povaze Nebešťanů, jako čtyři čínské bloky v Saint Louise, o nichž nikde něčeho se nedočtete, o nichž většina návštěvníků ne-dávne světové výstavy ani tušení

neměla. Chcete-li si tedy uchovat kouzlo svých představ o Čnském Městě San Franciscu, — nechcete-li si z nich urvat všechno to, co je činí neobyčejnými a nevědnými, nečtete, prosím, této kapitoly; raději si vezměte do ruky stránku z Kořenského cestopisu, jež přece jen ještě rozevrá vašl fantasii vděčnější pole k bujným předsta-vám, nebo přečtete si, vyznáte-li se trochu v angličtině, zase ty Kiplingovy "American Notes".

Je to jen epizoda, co Kipling vypravuje, ale ta příhoda ukazuje někdejší poměry v Čnském Městě lépe, než několikastránkové líčení dojmů.

Jako snad každého cizince i Kiplinga provedl špinou Čnského Města placený průvodce; to však mu nestačilo, a on vydal se které-hosi večera do China Town sám. Po prohození několika ulic i uli-ček vešel do třpatrového domu, jehož průčelí bylo plno čnských nápisů, a věda z četby i vypravo-vání jiných, že čínská doupata bývaly dvěma třetinami pod zemí, pustil se prvními dvěmi dolů. Míjel tmavé pelechý kouřáků opia a pekelná zákoutí hráček vádně, z jednoho patra sklepení dostal se do druhého, propíletal se laby-ryntem uliček a úzounkých prů-chodů, a konečně ocitl se v třetí-m patře, cítl se trochu podivně při pomýšlení, že sebe nepatrnější známka nebezpečnosti by stačila, aby okamžitě celé to podzemní, dusné peklo odříznuo bylo od všeho světa a ponecháno samo své zvlši. Nikým nejsa zastavo-ván, ba ani povšimnut, vešel do malé prostory, plné koufe a zápa-chu, kde při slabounkém, duše-ném světle, v ovzduší, jež bylo možno krájet, několik Číňanů hrálo v karty s Mexičanem živo-kého zevnějšku; rozuml se, že hráli hazardní hru, poker, — "poker", jak říká Číňan, jenž ame-rického "ferbla" má ve vášnivé oblibě, při proše svět proklínaje přý hůře, než dábel. Nikdo se po nezvaném hostu ani neotočil, jak všichni byli zabráni do karet; zloповěstný, pšišerný žustot karet bylo slyšet; a jinak ani nejnepa-trnější ozvuk neprocnkl do toho po-dsvětí, rozpaleného až k nevydrže-ní. Náhle jako oheň vypukla hádka mezi Mexičanem a jedním z Číňanů, jen několik slov ráz na ráz ostře padlo a Číňan vztlhl ruku po výšce Mexičanově. — "Hle, jak člověk je čistě tvorem phtrozových pudů," píše Kipling. "Zřídka kdy maje co dělat s pi-stolí, spatřil jsem Mexičana v tom okamžiku napolo se zvednouti v židli a v téměř okamžiku sledal jsem, že ležím plnou dělkou těla na podlaze. Nikdo mi neřekl, že to je nejlepší, co lze udělat, když kulky lítají. Byl jsem na zemi dříve, než jsem si mohl uvědomit první myšlenku, — v téměř oka-mženi, kdy prostoru naplnilo hrozné zarachocení, jakoby se bylo roztrhlo dělo. V oněch úzkých rozmezích ozvěna rány nemohla se rozšířit právě tak, jako nemohl kout, špící mne v nose. Nebylo již druhého výstřelu, — jen veliké ticho, v němž pozvedl jsem se pomalu na kolenu. Číňan sví-ral desku stolu oběma rukama a třeštil oči na protějšl prázdnou židli. Mexičan zmizel, a jen obláčky dýmu se vznášely pod stropem. Stále ještě křečovité se drže stolu, Číňan řekl: Ah! A řekl to slovo tónem, jakého by užil kdosi, jenž náhle zvednuv hlavu od práce, spatřil by ve dveřích svého dobrého známého. Pak za-sténal a padl v náručí svému osudu; a tehdy jsem poznal, že stěelen byl do žaludku.

Uznamenal jsem, že kromě dvou mužů nakládajících se nad stělením, světlice je prázdna; a tehdy všechem přival intenzivní hrůzy, až po tu chvíli zatlačovaná insitivnější zvědavosti, zalil mou

duši. Zatožil jsem ze vše síly po venkovském vzduchu. Bylo možno, že Číňan si mne zmýšl s Mexičanem, vše zdálo se mi být možným v té chvíli, — a nad vše možnější, že podzemí bude uza-vřeno, zatím co se rozzuff hanba za vrahem. Muž na podlaze za-sténal smrtelným sténem. Za-slechl jsem to, prchaje; a jeden z jeho druhů stáhl světlo. Ty rcho-dy byly nekonečné, a odkud se neozvala sebe menší známka ně-jakého pohnutí. Nikdo se ani nestavěl v cestu, nikdo za mnou nevyhlédl. Našel jsem východ, s nobama třesoucima se pode-mnou dosáhl jsem ochrany čisté, chladné noci, mlh a deště. —

Ale ani to ještě neuklidnilo chu-dinky Kiplinga; smrtelná bázeň štvala ho ulicemi, neodvažujícího se utíkat a nemohoucího jsti zvolna, za nic na světě nebyl by šel udat oně záležitosti policii, a ostatně přý nebyl by do nejdelší smrti po-žal toho domu ani oně ulice; a když konečně zdvihl nesla ho do šestého poschodí Palace Hotelu, vrzáni vyťahovávala připadalo mu nebeskou hůdrou — "Proto chtěl bych vám položit na srdce" končil svou divokou epizodu an-glický spisovatel, jenž ani v cau-serii nepřestával být povídkářem, "vám, kteří půjdete v mých sto-pách, abyste nezaváhali o Čnské Město sami a v noci. Mohli byste narazit na pšitoreskní kousek lidské povahy, jenž by vám rozrušil nervy na půl dne"

To bylo psáno v roce 1889; v knize Kořenského najdete dojem z roku 1893. Jak jsem už řekl, jest ještě dosti vděčný pro čtenáři-obrazností nadaného; vypráví o "žebřících, po nichž Číňané lezou do svých kotců a bříhů; při-rovnává čnské domy k vosímu hnízdu a holubníku; zmínjuje se o "slepé, jinak tmavé ulici, v níž kmitá se světlica a pod ní stín člo-věka." — "Je to špekýt. Již zmizel v úzké chodě Stál na stráži před hernou. Závory dveří zapadly, a hráči jsou v bezpečno-sti před domnělým policistou."

Můj milý příteli, ... vy, jenž snil jste druhdy o tmavých ulicích Čnského Města, v nichž se matně mihají světlice a kmitne čas od času stín špekýte, ... jenž měl jste neobyčejně představy o pod-zemních břízách, dusných a pří-šerných, kde oběti opia se válejí po špinavých koutech ve sladkých i strašných dímtách, kde při kartách se stfíl a vraždí, ... vy nečtete této kapitoly, nechcete-li se připravit zase o jednu svou starou, starou illusi. . . . . Ale za-neese-li vás osud někdy do Čnského Města, rozčarování přece jen neujdete. Ani já, ani vy, ani kdo jiný nespattí už v San Franciscu bývalé romantiky; "vosl hnízda" i "holubníky" jsou odstraněny pod-zemí jsou zasypána; vymizela ta romantika odtamtud, jako ode-všad, není jí dnes ve Spojených Státech ani stšicna oně, o níž ještě mohl psát cestovatel před třiceti lety; ale i ten nepatrný zby-teček vymizí co nejrychleji, jako zatrátily se s povrchu země miliony bizonů a gazel, jako vymřely sta-tisíce Indiánů, jako povídkovce ve stala divokost Slana Estacada, o níž tolik nás rádo dumalo se šl'astných letech, kdy jsme litali po světě jako ptáci, zvláště nad knihami, z nichž měli jsme se učít latinské nebo řecké lekci pro přitši den —

A jednu vám dám vzácnou radu: jděte do Čnského Města ve dne i v noci, ale vždy na sto kroků se vyhýbejte všem individuí, jež mají plechovou tabulku s nápisem "Guide" na čapce jako Kainovo znamení, anebo kteří čimkoli vnu-kají vám těžké podezření, že za peníze by vás rádi vodili po Čn-ském Městě. Vyhýbejte se jim, přitěli; neboť to jsou vrahové; to jsou lidé, kteří dovedou mluvit

bez přestávky osmačtyřicet hodin a zavraždit za den dvacíti tu-ctám dobrých cizinců i tu posled-ní špetku dojmu, kterou může vám poskytnout nebech, zcivilis-ované, vyčištěné, svědčící, ro-mantiky zbavené Čnské Město.

Pokračování.

Literatura.

Redakci naší zaslána byla kni-ha "The Slovaks of Hungary, Slavs and panslavism," sepraná známým krajanem Tomášem Čap-kem, právníkem v New Yorku. Kniha je velice zajímavá a byla psána s velikou pečlivostí. Líčí se tu vyvoj Slováků uberských a jich oprávněnost k úplné samo-statnosti. Autor zajisté vykonal důkladná studia, jichž kniha tato jest zdařilým výsledkem. V době nynější, kdy Amerika nadřena je pro Maďary, vykonal kniha svůj úkol. Osvětli aspoň jednání Ma-ďarů k národnostem nemaďarským a násilí páchaná na ubohých Slo-vácích. Odporučujeme knihu tu každému, kde se o poměry uber-ské zajímá. K dostání u P. V. Rovnianek & Co., 614 Grant St., Pittsburg, Pa. Cena \$1.50.

Obdrželi jsme slavnostní číslo omažského "Hospodáře", první to číslo ročníku XVI. Číslo to jest velice pěkné a vkusně vypraveno a svědčí, že vydavatelstvo věno-valo mu pěti tu největší.

Domovníářům v uváženou

Velký pruh cenného farmářské-ho pozemku bude otevřen k za-brání dnem 20. března 1906. Ten-to pozemek byl v soudech po 12 let, až konečně nejvyšší pozem-ková kancelář Spoj. Států roz-hodla 20. ledna 1906, že pozemek ten otevře k zabrání dne 20. břez-na.

Tento kus pozemku pozůstává ze 66,000 akrů znamenité farmář-ské půdy v Severní Dakotě, čili tvoří asi 400 homesteadů. Je to velmi cenný kus země a má v přf-tomné době ceny od \$3,000 do \$4,000 za domovinu (homestead).

Jest to cenný pozemek zvláště pro pěstování pšenice se hodící s nesmírnou zásobou lignite uhlí ve spodu. Zvláštní výlet pořádaný bude na pozemky ty dne 20. března, ku kterému zvou se vši-chni, kdož výtečně tyto pozemky prohlédnouti by si přáli. Výlet odhýván bude pod osobním dozorem agenta dráhy Illinois Central. Jest to vaše životní příležitost získati dobrou čtvrt farmářského pozemku a uhelný důl za pouhé optání.

Aby předešlo se přílišnému ná-valu, fakta tato nejsou uveřejněna nyní, avšak plně informace možno obdržeti, dopišete-li na Illinois Central City Ticket Office, 1402 Farnam St., nebo na Samuel North, District Passenger Agent, Omaha, Neb. 32x2

Jedno jízdné za okružní cestu

po

Chicago Great Western dráze

do všech míst v okruhu 150 mil. Lístky na prodej každou sobotu a neděli až do 1. dubna 1906. Plat-ný pro zpáteční cestu každé násle-dující pondělí. Nízké jízdné do jiných míst na prodej každého pátku. O úplné podrobnosti při-hlaste se u

H. H. Churchill, G. A., 2403 1512 Farnam St., Omaha.

Dobrá hospodyně

ve státi 40 až 45 roků přijme se na farmu o 160 akrech dobrě o pozemku. Majitel jest uselý, zachovalý muž 53 roků stary. Laskavě přihlašky necht' zaslány jsou co nejdříve na adresu

Pokrok Západu,

D. H. N.

Omaha, Neb.